

Työ- ja elinkeinoministeriö

Viite: Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö VN/1195/2024 luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain muuttamisesta

Tuomioistuinviraston lausunto

Tuomioistuinten keskushallintoviranomaisena Tuomioistuinvirasto lausuu vain ehdotetun uudistuksen vaikutuksista tuomioistuinten toimintaan.

Yleisiä tuomioistuimia koskeva sääntely on uutta. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi työnantajan käytettävissä olevista oikeussuojakeinoista huolehtimisvelvollisuuden vastaisten työtaisteluiden estämiseksi. Tuomioistuin voisi työnantajan hakemuksesta väliaikaisesti kieltää työtaistelun, jos olisi todennäköistä, että työtaistelu vakavasti vaarantaisi jonkin sääntelyllä suojattavan oikeushyvän ja että asian kiireellisyys vaatisi väliaikaisen määräyksen antamista. Tuomioistuin voisi työnantajan kanteesta kieltää huolehtimisvelvollisuuden vastaisen työtaistelun. Oikeudenvastaisia työtaisteluita pyrittäisiin ennalta ehkäisemään myös säätämällä hyvitysseuraamuksesta. Myös työntekijöiden yhdistyksellä olisi oikeus nostaa hyvityskanne, jos työnantaja on hakenut väliaikaista kieltä ilmeisen perusteettomasti.

Esityksessä on todettu, että esitetyillä muutoksilla, ehdotetulla väliaikaista kieltä, kieltokannetta ja hyvitysseuraamuksia koskevalla sääntelyllä arvioidaan olevan vaikutuksia yleisiin tuomioistuihin. Ehdotettava sääntely selkeyttää suojelutyön turvaamiseksi käytettävissä olevia oikeussuojakeinoja verrattuna nykyisin hyödynnettyyn turvaamistoimeen. Ehdotettava sääntely johtanee siihen, että riitatapauksia tulee jonkin verran nykyistä useammin tuomioistuihin. Osin ennakoitavissa oleva riitatapausten lisääntyminen johtuu työmarkkinasuhteista eikä pelkästään ehdotettavasta lainsäädännöstä. Riidat edellyttävät tuomioistuimilta nopeaa toimintaa, mikä edellyttää resurssien käyttämistä kiireellisenä hoidettaviin tehtäviin, erityisesti väliaikaista kieltä koskevien hakemusten kiireelliseen käsittelyyn.

Esityksessä uudet asiaryhmät rinnastuvat tuomioistuimissa käsiteltäviin turvaamistoimiin, joille on tyypillistä, että asiat ovat nopeasti ratkaistava ja niissä tulee punnittavaksi hyvinkin perustavanlaatuisia ja yhteiskunnallisesti merkittäviä intressejä. Myös yhteiskunnalliset heijastevaikutukset ovat merkittäviä. Tuomioistuinvirasto nostaa esille, että ehdotetuilla muutoksilla on vaikutusta myös tuomioistuinten henkilökunnan koulutustarpeeseen.

Asiat ovat sen laatuista, että ne saattavat edellyttää myös päivystämistä. Sinänsä päivystystyötä tehdään tuomioistuimissa nykyiselläänkin ja päivystysaikaisesta lisätyöstä maksetaan erillistä korvausta. Kieltokannetta koskevien asioiden ratkaisu tuomioistuimissa saattaa edellyttää myös kokoonpanon käyttöä, mikä sellaisenaan on resurssikysymys.

Ehdotetut lainmuutokset edellyttävät muutoksia tuomioistuinten tietojärjestelmiin ja tilastointiin. Yleisten tuomioistuinten Aipa-asianhallintajärjestelmän osalta asianimikkeen lisäyksestä määrittelyineen, testauksineen ja tuotantovienteineen aiheutuu kustannuksia, myös tilastointiin tarvittavat muutokset aiheuttavat kustannuksia. Alustava arvio yleisen puolen Aipa-järjestelmäkustannuksista on noin 10.000 euroa. Myös hallinto-oikeuksien Haipa-järjestelmään tarvittaneen muutoksia johtuen virkamiehiä koskevasta sääntelyn muutoksesta. Tarkempaa arviota tietojärjestelmiin liittyvistä kustannuksista ja vaikutuksista voidaan tehdä valmistelun edetessä.

Tuomioistuinvirasto katsoo, että vaikutuksia tuomioistuinten asiamäärien ja siten työmäärien kehitykseen on vaikea arvioida, koska esityksessä ei ole esitetty arvioita asiamääristä. Ehdotettava sääntely huomioiden pidetään todennäköisenä, että valtaosa uusista suojakeinoista tulisi käsiteltäväksi pääkaupunkiseudun jo ennestään ruuhkaisissa tuomioistuimissa. Tuomioistuinvirasto pitää tärkeänä, että esityksen jatkovalmistelussa tuomioistuimille kohdistuvaa työmäärän lisäystä pohditaan tarkemmin.

Vaikka yksittäisten säädösmuutosten vaikutus arvioitaisiin vähäiseksi, voivat asiamäärien kasvu ja kokonaan uudet asiaryhmät työllistää tuomioistuinta huomattavasti – erityisesti, mikäli hakemusmäärät kasvavat merkittävästi tai tuomioistuin on jo valmiiksi ruuhkautunut. Epävakaa työmarkkinatilanne saattaa lyhyellä aikavälillä lisätä merkittävästikin tuomioistuinten ao. asiamääriä ja siten myös työmäärää. Mikäli asiamäärät lisääntyvät, tulee tuomioistuinlaitokselle varata riittävät resurssit asioiden käsittelyyn.

Kiireellisyysa sääntely voi johtaa muiden asioiden käsittelyaikojen pidentymiseen ja hidastaa pääsyä oikeudenhoidon selonteossa (Valtioneuvoston julkaisuja 2022:67, s. 27) tavoiteltuihin käsittelyaikoihin, mikäli riittäviä resursseja asioiden käsittelemiseksi tuomioistuimissa ei osoiteta.

Johtaja

Pasi Kumpula

Ma. erityisasiantuntija

Mia Fager

Jakelu Työ- ja elinkeinoministeriö
Helsingin käräjäoikeus
Työtuomioistuin

Tiedoksi Tuomioistuinviraston osastonjohtajat

